

KÖVETELMÉNYEK
az Alkotmányjog 3. c. tantárgyból
tárgykód: AJALK221D5
diplomás levelező tagozatos jogász hallgatók számára
2023/2024. tanév I. félév

Tárgyfelelős: Paulovics Anita egyetemi tanár
Tárgyfelelős tanszék: Alkotmányjogi Tanszék
Tantárgy oktatója: Panyi Béla, Pap Gábor, Hallók Tamás
Előtanulmányi kötelezettség: Alkotmányjog 2.
Egyidejű felvétel: –
Szemeszter: 5
Óraszám: 12 óra/félév
Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3 kr.
Fejlesztendő kompetenciák:
tudás: T1, T2, T7, T9, T11, T13, T14
képesség: K4, K5, K6, K7, K9, K10, K16, K23, K30, K31
attitűd: A2, A3, A4, A9, A10, A14, A15, A18
autonómia és felelősség: F1, F5, F7

1. A tantárgy feladata és célja

A tanegység célkitűzései: az alapjogok elmélete, nemzetközi jogi védelme és az alapjogokra vonatkozó magyar alkotmányjogi szabályozás megismerése (az Alkotmánybíróság joggyakorlata alapján.) A stúdium keretében bemutatásra kerülő főbb témakörök: Az alkotmányvédő szervek, az Alkotmánybíróság szervezete, hatásköre, eljárása, az alapvető jogok biztosa, az alapjogok fogalma, rendszere, alanyai, forrásai, az alapjogi dogmatika, az alkotmányos egyenlőség kérdése, valamint a személyhez fűződő jogok.

2. A tantárgy tematikus leírása

1. Az alkotmányvédő szervek. Az Alkotmánybíróság szervezete, hatásköre, eljárása. Az alkotmánybírák jogállása. Az alkotmányos jogok védelme: az alkotmányjogi panasz.
2. Az alapvető jogok biztosa.
3. Az alapjogok a jogrendszerben. Az alapjog mint alkotmányos jog. Az emberi jogok és az alapjogok. Alapjogok és szabadságjogok. Alapjogi dogmatika. Az alapjogok fogalma; alapjogi jogalanyiség.
4. Az alapjogok korlátozhatósága és ennek határa. A szükségesség–arányosság teszt. Az alapjog lényeges tartalma.
5. Az állam objektív alapjogvédelmi kötelezettsége.
6. Az adatvédelem alkotmányjogi szabályai. Az információs önrendelkezéshez való jog. A személyes adatok védelme. A közérdekű adatokhoz való jog és annak korlátai. A Nemzeti Adatvédelmi- és Információszabadság Hatóság hatásköre és eljárása.
7. Az alkotmányos egyenlőség. A törvény előtti egyenlőség, a jogegyenlőség, esélyegyenlőség, egyenjogúság és a diszkrimináció tilalma. Pozitív diszkrimináció.
8. A személyes szabadság alapjogai. A személyi szabadsághoz való jog. A mozgásszabadság joga.
9. Migrációs jogok.
10. A magánélet tiszteletben tartásának joga. A magánlakás sérthetlenségének joga, a magánközlés sérthetlenségének joga.
11. A személyhez fűződő jogok. A személyiségi jogok: becsülethez való jog, a jó hírnévhez való jog, a névviselés joga, a saját képmáshoz való jog.
12. Az emberi méltósághoz való jog, mint az alapjogok lényege. Önrendelkezés. Az élethez való jog.
13. A személyi sérthetlenséghez és a testi épséghez való jog.
14. A betegek jogai: alapjogok az egészségügyben. Bioetikai jogok, biomedicinális jogok.

3. Előadások

Első előadás (Hallók Tamás)

IX. 15. péntek 16–19.20, XX. ea. (4 óra)

Az alkotmánybíráskodás fogalma, feladatai és szervezeti megoldásai. Az Alkotmánybíróság szervezete és az alkotmánybírák jogállása. Az Alkotmánybíróság hatásköre és eljárása.

Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek jogállása. Az alapvető jogok biztosának (helyetteseinek) hatásköre és eljárása.

Az emberi jogok, az állampolgári jogok és az alapvető jogok fogalma, helye a jogrendszerben. Az alapvető jogok csoportosítása.

Az alapvető jogok védelme.

Második előadás (Pap Gábor)

X. 7. szombat 8.30–11.50, **Online!!!** (4 óra)

Jogképesség, jogegyenlőség, törvény előtti egyenlőség, esélyegyenlőség.

A diszkrimináció fajtái, tilalma. A pozitív diszkrimináció.

Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog tartalma, a két jog kapcsolata és korlátozása a nemzetközi és a hazai jogban: a halálbüntetés.

Az élethez való jog és a méltósághoz való jog egyéb korlátjai: magzati élet védelme.

Az élethez való jog és a méltósághoz való jog egyéb korlátjai: az eutanázia.

A kínzás és az embertelen, megalázó bánásmód tilalma. A testi épséghez és a személyi sérthetlenséghez való jog. A betegek jogai: alapjogok az egészségügyben. Bioetikai jogok, biomedicinális jogok.

A személyi szabadság és biztonsága joga. A személyi szabadság korlátjai.

A mozgásszabadság joga és korlátjai. A migrációs jogok.

A magánélet tisztelgésben tartásának joga. A jó hírnévhez és a becsülethez való jog, a magánlakás sérthetlensége, a magántitok védelme, a névviselés joga.

Harmadik előadás (Panyi Béla)

XI. 10. péntek 12.30–15.50, XXI. ea. (4 óra)

Alapjogi dogmatika. Az alapjogok fogalma; alapjogi jogalanyiség; az alapjogok korlátozhatósága és ennek határa. A szükségesség–arányosság teszt. Az alapjog lényeges tartalma. (Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének dogmatikai jelentősége.) Az állam objektív alapjogvédelmi kötelezettsége.

Az adatvédelem alkotmányos alapjai: a jog általános jellemzése, az információs önrendelkezési jog. A személyes adatok fajtái (a személyes adat, a különleges adat, a bűnügyi személyes adat fogalma).

A személyes adatok védelme (kezelésének szabályai, az érintettek jogai és a jogok érvényesítése).

A közérdekű információhoz való jog (a közérdekű és a közérdekből nyilvános adat fogalma) és annak korlátai, kezelésének szabályai.

Az adatvédelmi hatóság és elnökének jogállása, a hatóság hatásköre és eljárása.

4. Számonkérés követelményei

A vizsgára bocsátás feltétele az aláírás.

Kollokvium. Az értékelés ötfokozatú. A számonkérés az írott tananyagban és a kötelező jogszabályok ismeretén kívül kiterjed az előadáson elhangzottakra.

Vizsgakérdések Alkotmányjog 3. tárgyból

1. Az alkotmánybíráskodás fogalma, feladatai és szervezeti megoldásai.
2. Az Alkotmánybíróság szervezete és az alkotmánybírák jogállása.
3. Az Alkotmánybíróság hatásköre és eljárása.
4. Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek jogállása.
5. Az alapvető jogok biztosának (helyetteseinek) hatásköre és eljárása.
6. Az emberi jogok, az állampolgári jogok és az alapvető jogok fogalma, helyük a jogrendszerben. Az alapvető jogok csoportosítása.
7. Az alapvető jogok védelme. Az alapjogok korlátozhatóságának formai és tartalmi követelményei: alapjogi tesztek; szükségesség, arányosság, célszerűség követelményei, és a lényeges tartalom.
8. Az alapjogok alanyai. Jogképesség, törvény előtti egyenlőség, jogegyenlőség, egyenjogúság, esélyegyenlőség.
9. A diszkrimináció fajtái és tilalma. A pozitív diszkrimináció.

10. Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog tartalma, a két jog kapcsolata és korlátozása a nemzetközi és a hazai jogban: a halálbüntetés.
11. Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog egyéb korlátjai: a magzati élet védelme.
12. Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog egyéb korlátjai: az eutanázia.
13. A kínzás és az embertelen, megalázó bánásmód tilalma. A testi épséghez és a személyi sérthetlenséghez való jog. A betegek jogai: alapjogok az egészségügyben. Bioetikai jogok, biomedicinális jogok.
14. A személyi szabadság és biztonság joga. A személyi szabadság korlátjai.
15. A mozgásszabadság joga és korlátjai. A migrációs jogok.
16. A magánélet tiszteletben tartásának joga. A jó hírnévhez és a becsülethez való jog, a magánlakás sérthetlensége, a magántitok védelme, a névviselés joga.
17. Az adatvédelem alkotmányos alapjai: a jog általános jellemzése, az információs önrendelkezési jog. A személyes adatok fajtái (a személyes adat, a különleges adat, a bűnügyi személyes adat fogalma).
18. A személyes adatok védelme (kezelésének szabályai, az érintettek jogai és a jogok érvényesítése).
19. A közérdekű információhoz való jog (a közérdekű és a közérdekből nyilvános adat fogalma) és annak korlátai, kezelésének szabályai.
20. Az adatvédelmi hatóság és elnökének jogállása, a hatóság hatásköre és eljárása.

5. Kötelező tananyag

Alkotmányjog – Alapjogok. (szerk.: Schanda Balázs – Balogh Zsolt) PPKE-JÁK, Pázmány University Press, 2019.

Sári János – Somody Bernadett: *Alapjogok. Alkotmánytan II.* Osiris, Bp., 2008. (esetleges újabb kiadás)

Emberi jogok. (szerk.: Halmai Gábor, Tóth Gábor Attila), Osiris tankönyvek, Osiris Kiadó, 2003, 109–135. o.

The Basic Law of Hungary: A First Commentary. (szerk.: Schanda Balázs – Varga Zs. András – Csink Lóránt) Dublin, Clarus Press, 2012.

6. Ajánlott irodalom

- Holló András: *Az alkotmányvédelem kialakulása Magyarországon.* Bíbor Kiadó, Miskolc, 1997.
- Gárdos-Orosz Fruzsina – Zakariás Kinga (szerk.): *Az Alkotmánybírósági gyakorlat – Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata 1990–2020.* Társadalomtudományi Kutatóközpont – HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Bp., 2022.
- Wade – Bradley – Bates – Himsworth: *Constitutional and Administrative Law.* Longman, London, New York, 1986.

Egyéb tudnivalók:

Kötelező jogszabályok:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) hatályos szövege
- 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről

Alkotmánybírósági határozatok:

- 8/1990. (IV. 23.) AB határozat az általános személyiségi jogról.
- 23/1990. (XI. 30.) AB határozat a halálbüntetésről.
- 15/1991. (IV. 13.) AB határozat a személyes adatok védelméről
- 1/1994. (I. 7.) AB határozat az önrendelkezési jogról az emberi méltósághoz való jogról
- 48/1998. (XI. 23.) AB határozat az abortuszról szóló második határozat
- 19/1999. (VI. 23.) AB határozat
- 22/2003. (IV. 28.) AB határozat az eutanáziáról
- 12/2004. (IV. 7.) AB határozat a közérdekű adatok nyilvánosságáról

Felmentési kérelmek elbírálása: Alkotmányjogból csak az a hallgató kaphat felmentést, aki korábban karunkon teljesítette a tantárgyi követelményeket. Aki más felsőoktatási intézményben tanult alkotmányjogot, akkor kaphat felmentést, ha a tanmenet legalább 75% egyezést mutat a jelen félév tanmenetével. Ehhez kérelmet kell benyújtani, amelyhez csatolni kell az index másolatát, illetve egyéb szükséges dokumentumokat (pl. tanmenet).

Adminisztratív ügyek intézése az A/6. 222-es szobában történik, ügyintéző: Hodosi Gabriella

Miskolc, 2023. augusztus

Alkotmányjogi Tanszék